

Заяць О. І.

*доктор економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Якоб Є. Й.

*аспірант
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Zayats Olena

*Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

Yakob Evgen

*Postgraduate Student
Uzhhorod National University*

НАЙБІЛЬШІ РИНКИ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В ГЛОБАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація. У статті досліджуються сучасні найбільші ринки електронної торгівлі в глобальному господарстві. Визначено, що в сучасних умовах на світовому ринку міжнародної електронної торгівлі сформувалося кілька глобальних осередків електронної торгівлі, які за розміром ринку, темпами свого розвитку та поширенням інформаційно-комунікаційних технологій значно випереджають решту країн світу. Ідентифіковано трьох лідерів на глобальному ринку електронної торгівлі: Китай, який швидко удосконалив напрямок електронної торгівлі, ринок Сполучених Штатів Америки, які першими стали розвивати напрямок електронної торгівлі та довгий час утримували лідерство та країни-члени Європейського Союзу. Проаналізовано основні сучасні тренди на ринках електронної торгівлі Китаю, Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу.

Ключові слова: електронна торгівля, он-лайн продажі, міжнародний ринок електронної торгівлі, міжнародні економічні відносини, глобальне господарство.

Вступ та постановка проблеми. Стрімке поширення і розвиток інформаційних технологій в поєднанні з новим етапом розвитку економічних відносин сприяють активному поширенню електронної торгівлі. Поширюючись повсюдно і пропонуючи все більш широкий асортимент товарів і послуг, електронна торгівля стає інструментом інтеграції окремих осіб, підприємств, галузей, державних установ і держав в єдину спільноту, всередині якої взаємодія партнерів ефективно і безперешкодно реалізується засобами інформаційних і телекомунікаційних технологій, а переваги використання мережі Інтернет привертають все більше число учасників, які прагнуть скористатися новими можливостями ведення бізнесу, здійснення продажів і здійснення покупок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження нашої наукової праці стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які вивчали питання розвитку електронної торгівлі в глобальному господарстві: Л. Антонюк, Р. Вебера, В. Вергуна, І. Дюмулена, О. Заяць, Ф. Ліста, Д. Лук'яненка, А. Поручника, О. Приятельчука, Я. Столярчук, О. Швиданенка, О. Шниркова.

Метою статті є ідентифікація найбільших ринків електронної торгівлі в глобальному господарстві.

Результати дослідження. В сучасних умовах на світовому ринку міжнародної електронної торгівлі сформувалося кілька глобальних осередків електронної торгівлі, які за розміром ринку, темпами свого розвитку та поширенням інформаційно-комунікаційних технологій значно випереджають решту країн світу. Хоча дослідження різних організацій, які ставлять собі за мету виокремити

найбільші ринки електронної торгівлі, використовують кардинально різні методології вивчення ринків та базуються на десятках різних показників, більшість з них виділяє трьох лідерів на глобальному ринку електронної торгівлі – це Китай, який швидко удосконалив напрямок електронної торгівлі, ринок США, які першими стали розвивати напрямок електронної торгівлі та довгий час утримували лідерство та країни-члени Європейського Союзу.

У 2021 році Китай став найбільшим ринком електронної комерції з доходом у 1543 мільярди дол. США, випередивши Сполучені Штати Америки. У 2021 році китайський ринок електронної торгівлі зріс на 15% та зробив величезний внесок у світові темпи зростання 29%. Очікується, що глобальні продажі електронної торгівлі протягом наступних років збільшаться, як і в Китаї. Цьому розвитку сприятимуть Східна та Південно-Східна Азія з їх зростаючим середнім класом і відстаючою офлайн-інфраструктурою. Найбільшим гравцем на китайському ринку електронної комерції є *jd.com*, прибуток якого у 2021 році дорівнював 95,5 млн. дол. За *jd.com* йдуть *suning.com* і *vip.com* як другий та третій за доходом магазини з 22,8 і 14,9 млн. дол. США відповідно. Загалом на ці три магазини припадає 10% онлайн-доходу в Китаї [1].

Очікується, що між 2021 і 2025 роками вартість електронної комерції на ринку Китаю зросте на 11,6% і досягне 21,4 трлн. дол. США у 2025 році (рис. 1).

Поява китайського ринку електронної комерції відкрила нову еру економіки країни. У 2020 році додана вартість цифрової економіки становила понад 38% ВВП країни. У тому ж році майже чверть роздрібних продажів

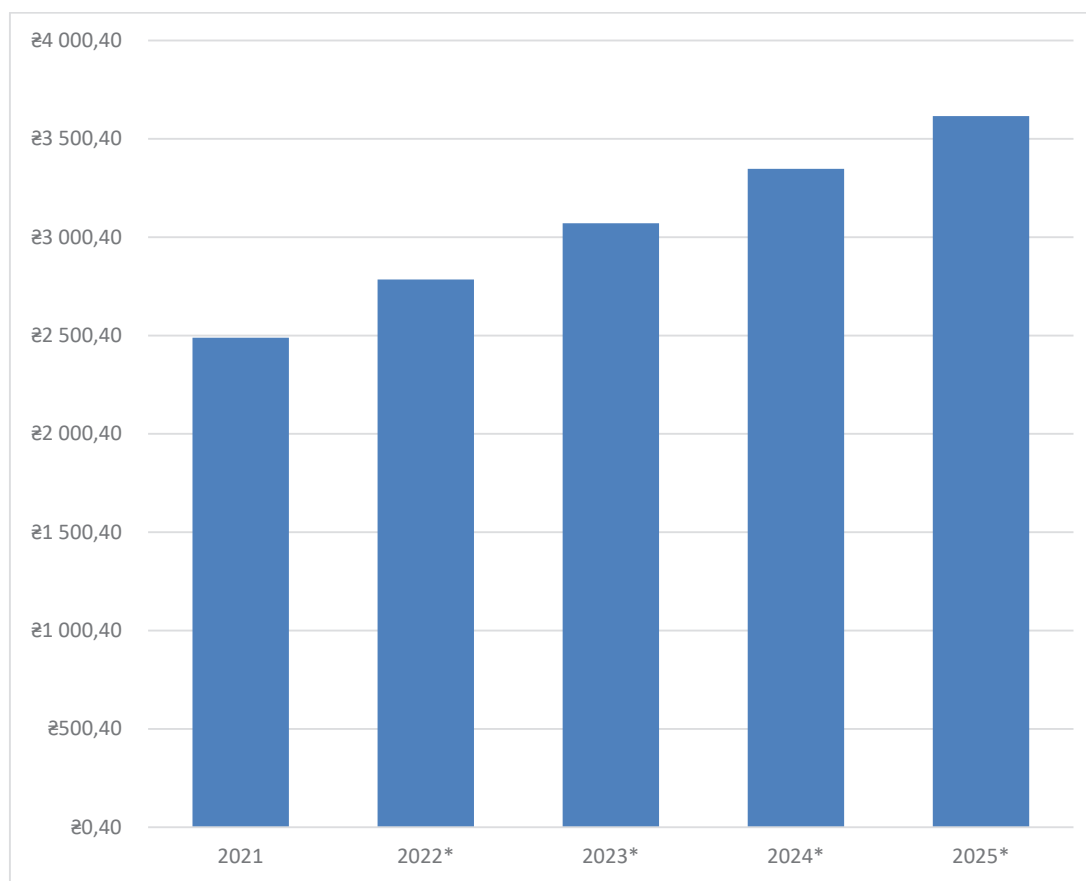

Рис. 1. Динаміка електронної торгівлі Китаю, 2022–2025* рр. (трлн. дол. США)

Джерело: [1]

фізичних товарів у Китаї було продано он-лайн, що значно перевищує середній світовий показник 18%. У 2021 році на Китай припало більше половини світових роздрібних продажів електронної комерції, причому вартість продажів перевищила загальну суму у США та Європі. Сьогодні Китай має найбільшу кількість цифрових покупців у світі, що становить 780 млн. людей [2].

Швидкий розвиток міжнародної електронної торгівлі в Китаї невіддільний від державної підтримки та реформ сектору електронної торгівлі в країні. Так, з 2015 року уряд Китаю створює спеціальні пілотні зони, де компанії отримують урядову підтримку у вигляді звільнення від сплати ПДВ і акцизу на роздрібний експорт, а також можуть користуватися більш вигідними податковими ставками для бізнесу.

З 1 січня 2019 року набрав чинності Закон КНР «Про електронну торгівлю», який створив юридичне підґрунтя для регулювання міжнародної електронної торгівлі митними органами, захисту прав споживачів та прав інтелектуальної власності. Головне управління митниці Китаю активно співпрацювало з Міністерством торгівлі, щоб вивчити ринок та сформулювати новий загальний план нагляду за міжнародною електронною торгівлею після завершення перехідного періоду, і відповідно видало «Оголошення щодо питань з нагляду за імпортом та експортом товарів в рамках міжнародної електронної торгівлі», яке визначає сферу нагляду за міжнародною електронною торгівлею та визначення її обсягів, а також встановлює межі відповідальності суб'єктів міжнародної електронної торгівлі. У законі прописані норми, які прямо передбачають правила поведінки для учасників торгового

обороту, а також принципи, якими повинні керуватися сторони в процесі здійснення комерційної діяльності [3].

Зростання китайської електронної комерції буде підтримуватися новими онлайн-покупцями, які познайомилися з електронною комерцією під час кризи COVID-19 у першій половині 2020 року і продовжують робити покупки в Інтернеті. Китайських роздрібних продажів впали на 2,8%, а в річному обчисленні в 2020 році, в той час як онлайн-продажі зросли на 22%. Загалом, за прогнозами, продажі електронної комерції зросли на 24% у 2022 році.

Станом на сьогоднішній день Китай є беззаперечним лідером на глобальному ринку міжнародної торгівлі і як прогнозують економісти-міжнародники він займатиме лідерські позиції до 2025 року. Вартість китайського ринку у 2020 році становила 1343,5 млрд. дол., у 2021 році – 1543 мільярди дол., при чому найбільшим сегментом була «мода», а за оцінками Digital Market Outlook, у 2022 році китайський ринок електронної комерції принесе близько 1,5 трлн. дол. [4]. Очікується, що до 2025 року доходи зростуть, іншими словами, прогнозується, що китайський ринок покаже найбільші темпи зростання.

Наразі другою за величиною країною електронної торгівлі в світі є США на чолі з гігантами електронної комерції Amazon і eBay. Це багато в чому пояснюється простотою ведення бізнесу в Америці – тут добре розвинена логістична інфраструктура та існує високий попит на продукцію іноземних компаній. За даними некомерційної організації Ecommerce Foundation, діяльність якої спрямована на збір і систематизацію інформації щодо електронної торгівлі, США займають провідні місця в усіх індексах електронної торгівлі.

Доходи на ринку електронної торгівлі США в 2021 році склали 599,2 млрд дол. США. У 2021 році ринок електронної комерції Сполучених Штатів Америки зріс на 11%, що сприяло світовому зростанню на 15%. Очікується, що глобальні продажі електронної комерції збільшаться протягом наступних років, як і в США, так як з'являються нові ринки. Очікується, що ринок електронної комерції в Сполучених Штатах Америки зросте протягом наступних кількох років, як зазначено в прогнозі Digital Market Outlook. Передбачається, що сукупний річний темп зростання до 2025 року становитиме 5%. Порівняно з річним зростанням на 11% між 2020 і 2021 роками, це зниження річного зростання свідчить про помірну переповненість ринку. Іншим показником насиченості ринку є доступ населення країни до мережі інтернет. Рівень довіри до онлайн-покупок в США дуже високий. Близько 75% насе-

лення, або 258,5 млн осіб, здійснили покупки в Інтернеті. Крім того, частка користувачів мережі Інтернет, які здійснюють електронні покупки в США постійно зростає (рис. 2). Цей рівень комфорту проявляється як в сумі коштів, яку в середньому витрачає один покупець – 1951 дол. США щорічно, так і в розмірі ринку електронної торгівлі в США [5].

Частка електронної торгівлі в загальному обсязі роздрібною торгівлі США також відображала тенденцію до зростання і в 2019-2021 роках та склала у 2020 та 2021 роках – 19,1%, у порівнянні з 15,5% в 2019 році та 14,1% в 2018 році. (рис. 3).

Серед лідерів виділяють також європейський ринок, де електронна торгівля розвивається швидкими темпами у всіх країнах-членах Європейського Союзу. Частка користувачів електронної торгівлі в ЄС постійно збільшується,

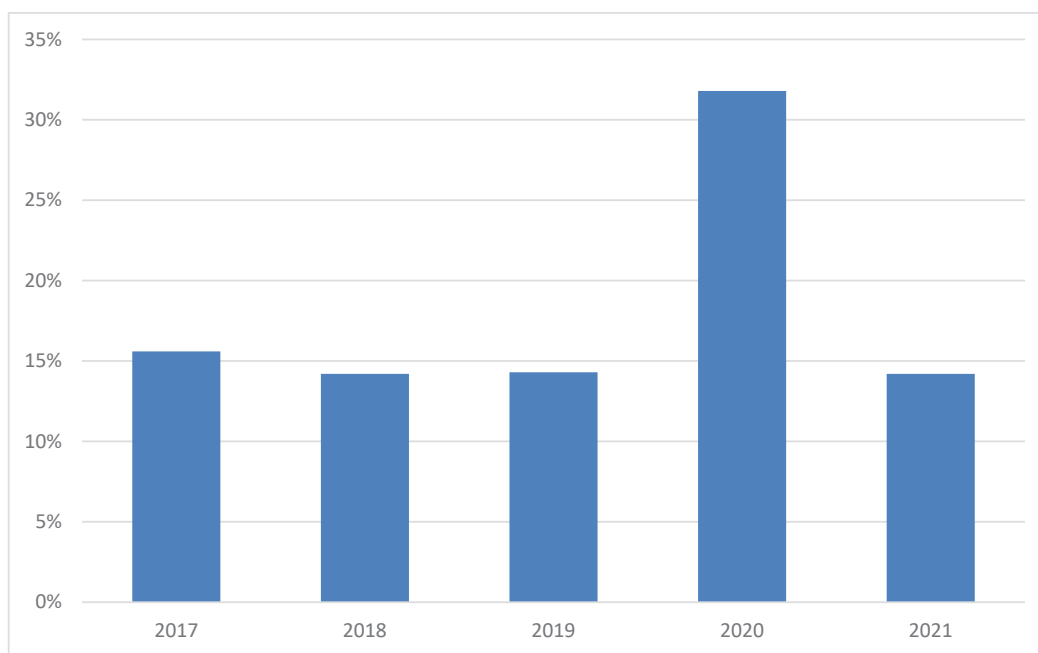

Рис. 2. Динаміка зростання ринку електронних продажів в США

Джерело: [6]

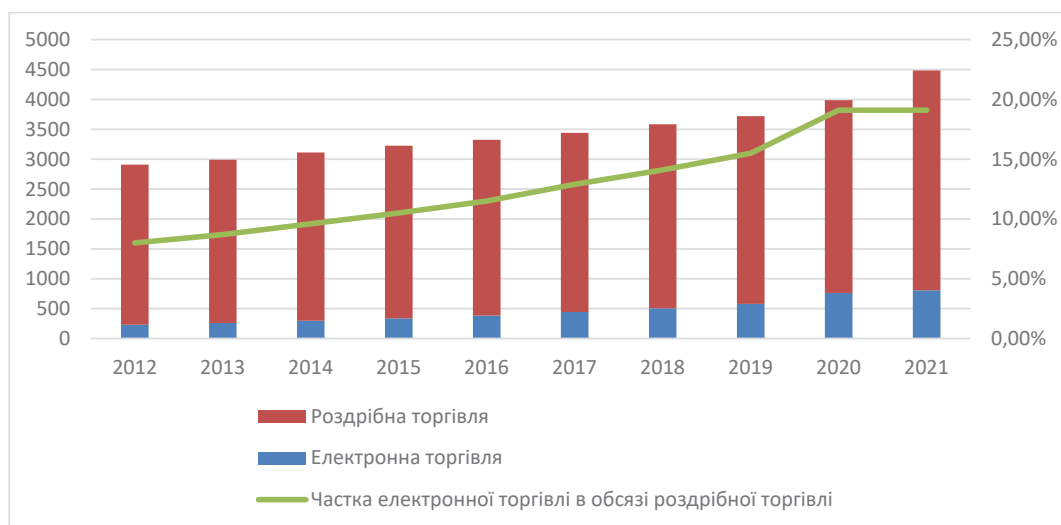

Рис. 3. Співвідношення електронної та роздрібною торгівлі на ринку США

Джерело: [6]

Топ-10 країн за індексом електронної торгівлі B2C

Країна	Частка Інтернет-користувачів	Частка населення з рахунком	Кількість безпечних Інтернет-серверів	Індекс надійності поштового зв'язку	Індекс електронної торгівлі B2C
Нідерланди	97	98	92	97	95,9
Швейцарія	96	100	94	93	95,8
Данія	97	100	100	81	94,5
Сінгапур	89	98	94	97	94,4
Великобританія	96	96	84	98	93,6
Німеччина	93	99	90	91	93,4
Фінляндія	95	100	88	91	93,4
Ірландія	88	95	92	98	93,4
Норвегія	98	100	84	88	92,6
Китай	92	95	88	92	91,8

Джерело: [7]

відображаючи те, що європейські компанії розглядають ринок електронної торгівлі як один з найперспективніших напрямків їх розвитку і розуміють необхідність вкладати кошти в свою інтернет-присутність, а споживачі підтверджують свою зацікавленість в послугах електронної торгівлі. Прискорення розвитку електронної торгівлі в Євро-союзі та у світі в цілому припадає на 2020–2021 роки, так як під час пандемії COVID-19 люди не мали можливості здійснювати покупки офлайн, то наважувались на онлайн покупки і завдяки вдалому функціонуванню електронної комерції незважаючи на зняття заборон відвідувати магазини багато людей так і продовжують купувати он-лайн.

Саме Європейський Союз вважається найбільш придатним регіоном для ефективного розвитку електронної торгівлі, в тому числі міжнародної, оскільки багато країн-членів ЄС продовжують займати найвищі позиції з важливих показників електронної торгівлі. Згідно індексу електронної торгівлі B2C, країни-члени Євросоюзу є одними з найбільш пристосованих до електронної торгівлі та нових реалій ведення бізнесу – список лідерів очолили сім країн ЄС, а також Великобританія, Сінгапур та Китай. На першому місці за індексом електронної торгівлі B2C знаходяться Нідерланди, на другому – Швейцарія (табл. 1).

Індекс електронної торгівлі B2C, який публікується Конференцією ООН з торгівлі та розвитку, визначає готов-

ність економіки підтримувати покупки в Інтернеті і складається з чотирьох показників: наявність рахунку в фінансовій установі або рахунку в постачальника мобільних банківських послуг; частка населення, яка користується Інтернетом; індекс надійності поштового зв'язку; кількість безпечних Інтернет-серверів.

За даними Ecommerce Foundation, загальний обсяг електронної торгівлі в Європейському Союзі в 2021 році зріс до 718 млрд євро з темпом зростання 13%, так як в 2020 році електронна торгівля в країнах-членах ЄС сягла позначки в 633 млрд євро (рис. 4). У 2022 році прогнозується продовження темпів зростання – висхідний тренд. Однак, можна припустити, що буде незначним з очікуваним темпом зростання 13% і оборотом 797 млрд євро.

У 2021 році ринок електронної торгівлі ЄС є третім за величиною у глобальному господарстві з прибутком в 718 млрд євро.

Здається пандемія КОВІД-19 вже минула, але з лютого 2022 року Європа, на жаль, стала сценою величезної військової агресії. Війна в Україні та жахливі наслідки для українського народу показали вразливість миру в Європі, але водночас також продемонструвало, що європейці були допомогти один одному. Найвищим пріоритетом є безпека українського народу, але не можливо не говорити і про те, що економічні наслідки мають місце по всьому

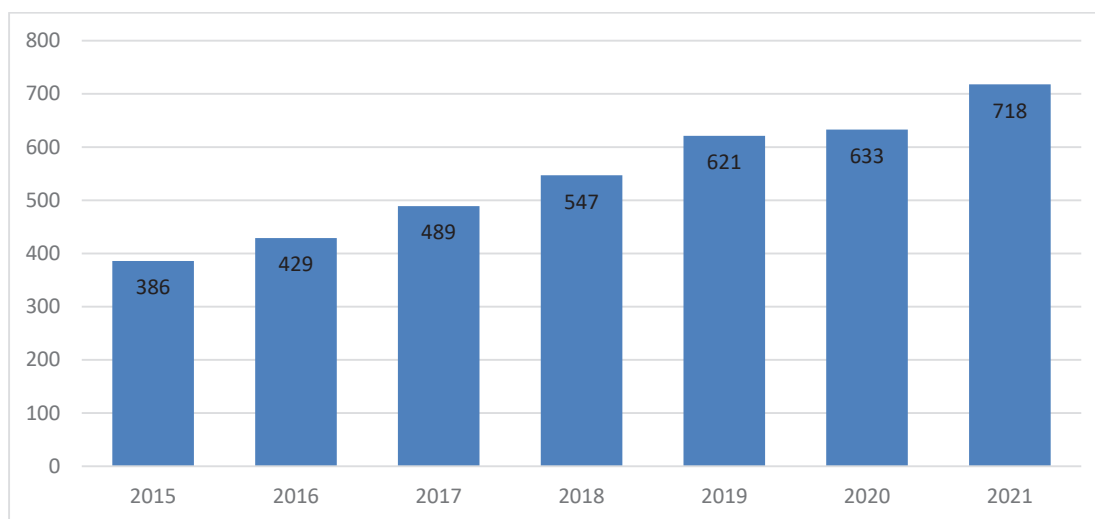

Рис. 4. Обсяги електронної торгівлі в Європі, млрд євро

Джерело: [8]

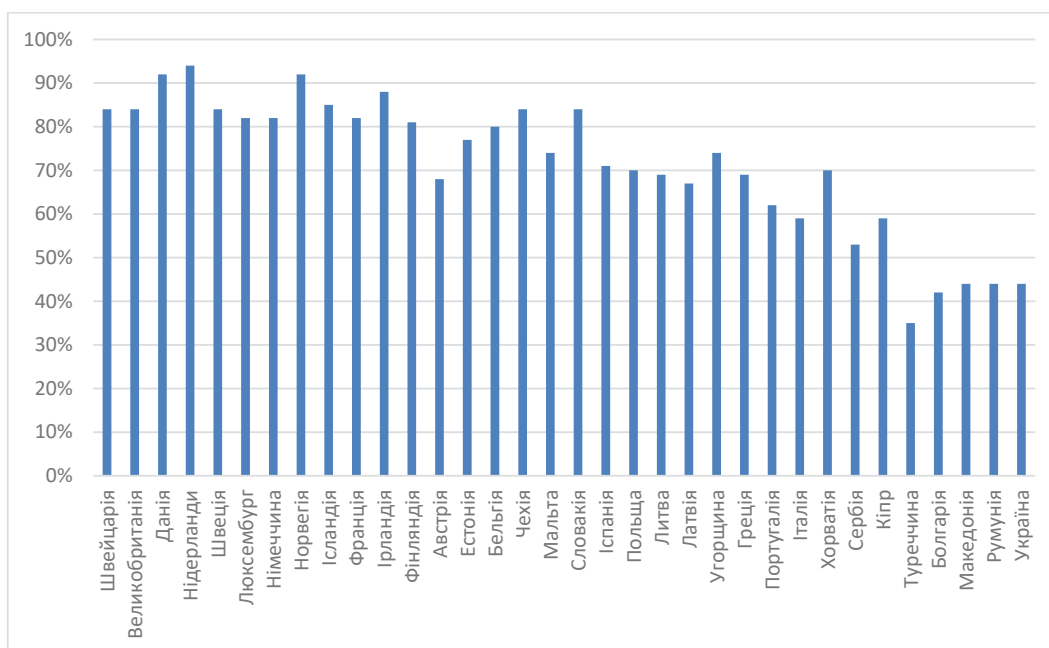

Рис. 5. Частка онлайн-покупців в загальній кількості користувачів мережі Інтернет в країнах Європи, 2021 рік

Джерело: [8]

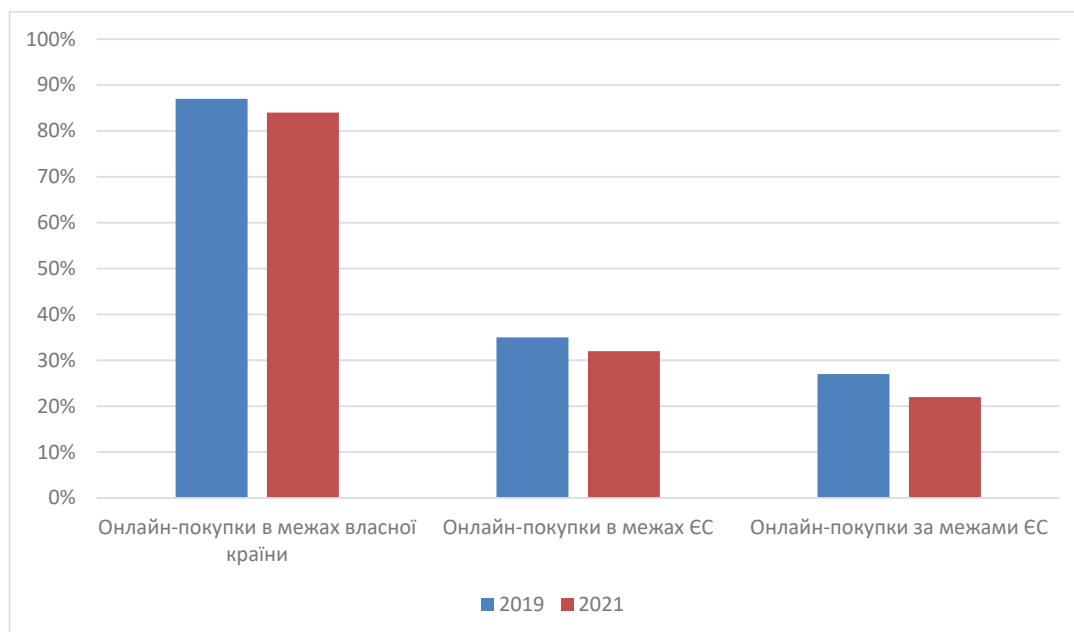

Рис. 6. Структура електронної торгівлі в країнах-членах ЄС за напрямками

Джерело: [8]

континенту не тільки по Україні. Хоч і важко прогнозувати економічні наслідки україно-російської війни для країн-членів ЄС на даному етапі, але можна з впевненістю стверджувати, що вони будуть мати великий вплив як на Європейський так і на світовий ринки. Війна в Україні значно загострила інфляцію та підвищення цін на енергоносії, що порушує глобальні ланцюжки поставок, які і до того були ослаблені пандемією COVID-19.

Висновки. Найбільші ринки електронної торгівлі сформувалися в Китаї та США, на долю яких припадає більше половини усіх світових обсягів онлайн-продажів

у міжнародній торгівлі. Хоча дані країни мають постійно зростаючий обсяг електронного ринку, більш перспективним вважається саме китайський ринок. Це пов'язано з тим, що Китай має велику кількість населення, а також низький рівень проникнення Інтернету в межах країни, що свідчить про його великий потенціал. В той час коли в США близько двох третіх всього населення вже має доступ до Інтернету та відповідно здійснюють операції в мережі. В Європі безперечними лідерами ринку електронної торгівлі є Німеччина та Франція, на які припадає 81,5% онлайн-продажів у Європі.

Список використаних джерел:

1. AdChina.io China Ecommerce market in 2022. URL: <http://surl.li/gtjvu>
2. E-commerce in China statistics and facts. URL: <https://www.statista.com/topics/1007/e-commerce-in-china/#topicOverview>
3. E-Commerce Law of the People's Republic of China. URL: https://ipkey.eu/sites/default/files/documents/resources/PRC_E-Commerce_Law.pdf
4. E-Commerce Revenue of e-commerce worldwide in 2022, by country. URL: <https://www.statista.com/forecasts/1283912/global-revenue-of-the-e-commerce-market-country>
5. E-CommerceDB The eCommerce market in the U.S. E-Commerce market analytics. URL: <https://ecommercedb.com/markets/us/all>
6. Digital Commerce US Ecommerce grows. 2022. URL: <http://surl.li/gtjwj>
7. UNCTAD eCommerce week 2022 Outcome Report. URL: https://unctad.org/system/files/information-document/eWeek-2022-Outcome-Report-FINAL.eng_.pdf
8. European eCommerce Report 2022. URL: https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2022/06/CMI2022_FullVersion_LIGHT_v2.pdf

THE LARGEST E-COMMERCE MARKETS IN THE GLOBAL ECONOMY

Summary. The rapid spread of information technologies, in combination with the new stage of development of economic relations, contribute to the spread of electronic commerce. Spreading everywhere and offering an increasingly wide range of goods and services, electronic commerce becomes a tool for integrating individuals, enterprises, industries, government institutions, and states into a single community, within which the interaction of partners is effectively and smoothly realized using information and telecommunication technologies. The advantages of using the Internet attract an increasing number of participants who seek to take advantage of new opportunities for doing business, making sales, and purchases. The article examines today's largest e-commerce markets in the global economy. It was determined that in the current conditions on the world market of international electronic trade, several global centers of electronic commerce have formed, which are significantly ahead of the rest of the world regarding market size, development rates, and the spread of information and communication technologies. Three leaders in the global e-commerce market have been identified: China, which quickly improved the direction of e-commerce; the market of the United States of America, which was the first to develop the order of e-commerce and held the lead for a long time; and the member states of the European Union. The research investigated the main modern trends in the e-commerce markets of China, the United States of America, and the European Union. The largest e-commerce markets were formed in China and the USA, which account for more than half of all global online sales in international trade. Although these countries have a constantly growing volume of the electronic market, the Chinese market is considered more promising. This is because China has a large population and low Internet penetration, indicating its great potential. At a time when in the USA, about two-thirds of the entire population already has Internet access and conducts transactions on the network, in Europe the undisputed e-commerce market leaders are Germany and France, which account for 81.5% of online sales in Europe.

Key words: e-commerce, online sales, international e-commerce market, international economic relations, global economy.